

NHU CẦU VÀ THỰC TRẠNG CHĂM SÓC SỨC KHOẺ CỦA NGƯỜI NHIỄM HIV/AIDS ĐANG ĐIỀU TRỊ ARV TẠI THÀNH PHỐ HÀ NỘI

**NGUYỄN VĂN DUNG, NGUYỄN THỊ LIỄU,
NGUYỄN MINH HẠNH và CS**
Quý hỗ trợ người nhiễm HIV/AIDS, Sở Y tế Hà Nội

ĐẶT VẤN ĐỀ

Trong hai năm qua đã có sự gia tăng 60% số lượng người được tiếp cận với điều trị. Toàn cầu có 8 triệu người được điều trị bằng thuốc kháng virus. Tại 14 quốc gia, trường hợp tử vong liên quan đến AIDS giảm hơn 50% từ năm 2005 đến năm 2011. Các nước như Argentina, Brazil, Chile, Ecuador, El Salvador, Nicaragua, Paraguay và Venezuela cung cấp các loại thuốc từ 60% đến 79% người đủ điều kiện để điều trị HIV[4].

Độ bao phủ các dịch vụ chăm sóc y tế cho người nhiễm HIV ở nước ta vẫn còn ở mức độ thấp, mới chỉ có 25% số huyện có cung cấp dịch vụ điều trị HIV/AIDS bằng ARV và 20% số huyện có dự phòng lây truyền từ mẹ sang con. Việc mở rộng, nâng cao chất lượng chương trình điều trị bằng thuốc ARV đã giúp tỷ lệ bệnh nhân HIV/AIDS còn sống sau 12 tháng ở người lớn đạt 82,1%, trẻ em đạt 82,8% - cao hơn khuyến nghị của Tổ chức Y tế thế giới 80%. Trung bình mỗi năm có khoảng 10.000 người nhiễm HIV được đưa vào điều trị ARV. Trong khi đó, nguồn nhân lực cho công tác điều trị HIV/AIDS còn thiếu và chưa ổn định; hiện 95% bệnh nhân HIV/AIDS đang điều trị ARV là từ các nguồn tài trợ quốc tế; Tiếp cận điều trị và chăm sóc HIV còn thấp và muộn: 43% người nhiễm HIV có nhu cầu điều trị chưa được điều trị bằng ARV[1].

Tính đến 31/12/2012, số trường hợp nhiễm HIV/AIDS ở Hà Nội là 25.504 người, trong đó có 5.236 trường hợp đã chuyển sang giai đoạn AIDS còn sống và 3.749 trường hợp đã tử vong do AIDS. Năm 2012, số bệnh nhân điều trị ARV là 5.059 tại 18 điểm điều trị ARV, thuốc điều trị ARV chủ yếu được hỗ trợ từ các dự án. [3]

Tại Việt Nam và Hà Nội, các dự án hỗ trợ người nhiễm HIV/AIDS vẫn còn lẻ tẻ, chưa hệ thống. Vì vậy, việc xác định nhu cầu và thực trạng chăm sóc sức khỏe người nhiễm HIV/AIDS là việc làm cần thiết. Trên cơ sở đó, nhóm nghiên cứu tiến hành "Nghiên cứu xác định nhu cầu và thực trạng về chăm sóc sức khỏe cho người nhiễm HIV/AIDS đang điều trị ARV tại thành phố Hà Nội" nhằm tìm hiểu và đưa ra các khuyến nghị phù hợp.

ĐỐI TƯỢNG VÀ PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU

1. Thiết kế và đối tượng, cỡ mẫu nghiên cứu.

- Thiết kế nghiên cứu mô tả cắt ngang định lượng kết hợp định tính.

- Nghiên cứu định tính:

Chọn toàn bộ 3.406 người nhiễm HIV/AIDS trong danh sách điều trị ARV tại 4 bệnh viện và 6 Trung tâm y tế quận/huyện trên địa bàn Hà Nội tính đến 30/6/2011, loại bỏ những người không đủ tiêu chuẩn lựa chọn. Người nhiễm HIV/AIDS đang điều trị ARV ngoại trú có trong danh sách được quản lý tại 4 bệnh

viện và 6 Trung tâm y tế quận/huyện trên địa bàn thành phố Hà Nội năm 2011.

- Nghiên cứu định tính:

+ Thông qua thảo luận nhóm trên 5 nhóm bệnh nhân nhiễm HIV, 8 - 10 người/nhóm và có trong danh sách quản lý ngoại trú tại các phòng khám của 4 bệnh viện và 6 Trung tâm y tế trên địa bàn Hà Nội năm 2011;

+ Phỏng vấn sâu Chọn chủ đích các đối tượng: 2 giám đốc bệnh viện, 4 trưởng Phòng khám ngoại trú, 1 đại diện của cơ quan Bảo hiểm xã hội Hà Nội, đồng ý tham gia nghiên cứu.

2. Thời gian và địa điểm nghiên cứu: Từ tháng 01 năm 2012 đến tháng 6 năm 2013 tại 4 bệnh viện có Phòng khám ngoại trú điều trị ARV gồm bệnh viện 09, Phổi Hà Nội, đa khoa Đống Đa, đa khoa Hà Đông và Trung tâm y tế gồm Đống Đa, Tây Hồ, Thanh Xuân, Đông Anh, Sóc Sơn, Ba Vì.

3. Phân tích số liệu nghiên cứu:

Số liệu định tính được ghi âm và gõ bằng toàn bộ dưới dạng văn bản MS Word được hỗ trợ cho phân tích theo chủ đề, số liệu định lượng được nhập số liệu bằng phần mềm Epidata 3.1. Phân tích số liệu bằng phần mềm Sdata 11.1

KẾT QUẢ VÀ BÀN LUẬN

1. Thực trạng cung cấp kiến thức cho bệnh nhân nhiễm HIV/AIDS tại các phòng khám ngoại trú thành phố Hà Nội.

Tại 10 phòng khám ngoại trú điều trị ARV trong mẫu nghiên cứu thì gần 100% các đối tượng nghiên cứu đều khẳng định có được cung cấp thông tin về HIV/AIDS, thông tin về điều trị ARV, cụ thể:

Bảng 1. Tỷ lệ người nhiễm HIV/AIDS điều trị ARV được cung cấp các thông tin:

Tỷ lệ người nhiễm HIV/AIDS điều trị ARV được cung cấp các thông tin:	Tần số	Tỷ lệ %
Có được cung cấp	3.353	99.23
Không được cung cấp	26	0.77
Tổng	3.379	100.00

Theo bảng trên, có 3.353/3.379 người nhiễm HIV/AIDS điều trị ARV được cung cấp thông tin về HIV/AIDS và điều trị ARV, chiếm 99,23%. Nội dung cung cấp nhiều nhất là các kiến thức chung về HIV/AIDS (chiếm 93,05%), kiến thức về chế độ ăn hàng ngày là 93,47%; tỷ lệ người bệnh được cung cấp kiến thức khi sử dụng thuốc ARV như tác dụng phụ, cách xử trí, kiến thức về tuân thủ điều trị vẫn còn nhiều hạn chế mới chỉ chiếm 46,64% và 43,96%.

2. Thực trạng hỗ trợ dinh dưỡng của bệnh nhân đang điều trị ARV tại các phòng khám ngoại trú trên địa bàn thành phố Hà Nội.

Trong tổng số 3.379 đối tượng nghiên cứu thì chỉ có 1512 đối tượng có câu trả lời về dinh dưỡng số còn lại không có trả lời câu này. Trong tổng số 1.512 đối tượng có trả lời câu hỏi về hỗ trợ dinh dưỡng thì chỉ có 498 đối tượng có nhận được hỗ trợ về dinh dưỡng, chiếm 32.94%.

Bảng 2. Tỷ lệ người nhiễm HIV/AIDS điều trị ARV nhận được hỗ trợ về dinh dưỡng

Tỷ lệ người nhiễm HIV/AIDS điều trị ARV nhận được hỗ trợ về dinh dưỡng	Tần số	Tỷ lệ %
Có	498	32.94
Không	1014	67.06
Tổng	1512	100.00

Theo đánh giá của một bác sĩ qua phỏng vấn sâu tại một phòng khám ngoại trú: *“Trong các nhu cầu thì nhu cầu nào cũng cần thiết, nhưng để kịp thời ngay thì nhu cầu về dinh dưỡng để cấp cho bệnh nhân có hoàn cảnh khó khăn là rất cần thiết để tăng hiệu quả điều trị ARV”*.

Ngoài các hỗ trợ về lương thực, thực phẩm thì còn có các hỗ trợ dinh dưỡng bằng cách cung cấp thuốc nâng cao thể trạng. Người nhiễm HIV/AIDS rất cần bổ sung các nguyên tố vi lượng và đa lượng nhằm hạn chế các tác dụng phụ của thuốc và nâng cao sức đề kháng, tăng cường hiệu quả điều trị. Khi hỏi về người nhiễm có được cung cấp các thuốc tăng cường thể trạng trong tổng số 3.379 đối tượng nghiên cứu thì mới chỉ có 41,88% là có từng nhận được và các loại thuốc chủ yếu là: thuốc hỗ trợ chức năng gan, các loại Vitamin, ngoài ra còn có viên Sắt và Kẽm.

3. Thực trạng chăm sóc y tế cho bệnh nhân nhiễm HIV/AIDS tại các phòng khám ngoại trú thành phố Hà Nội.

Trong tổng số 3.379 đối tượng phỏng vấn có tham gia trả lời về các bệnh nhiễm trùng cơ hội thì có đến 783 người chiếm 23,17% nói rằng họ chưa từng được khám các bệnh nhiễm trùng cơ hội.

Bảng 3. Tỷ lệ người nhiễm HIV/AIDS được khám phát hiện các nhiễm trùng cơ hội

Tỷ lệ người nhiễm HIV/AIDS được khám phát hiện các nhiễm trùng cơ hội	Tần số	Tỷ lệ %
Có	1.661	49.16
Không	783	23.17
Có nhưng không phát hiện triệu chứng bất thường	935	27.67
Tổng	3.379	100.00

4. Thực trạng chăm sóc xã hội cho bệnh nhân nhiễm HIV/AIDS tại các phòng khám ngoại trú thành phố Hà Nội.

Nghiên cứu cũng đã chỉ ra rằng số người sống tự do và thất nghiệp chiếm 60,08% trên tổng số 3.398 người được phỏng vấn. Tuy nhiên, hỗ trợ đào tạo nghề và tư vấn hướng nghiệp giới thiệu việc làm phù hợp cho người có HIV/AIDS đang điều trị ở các OPC tại Hà Nội thực sự chưa đáp ứng nhu cầu của người nhiễm. Trong tổng số 3.379 đối tượng nghiên cứu thì chỉ có 1204 đối tượng có câu trả lời về được các OPC cho vay vốn và gợi ý giới thiệu việc làm, số còn lại không có trả lời câu này. Trong 1204 đối tượng này chỉ

có một số rất ít 265 người nhiễm (chiếm tỷ lệ 22.01%) được các OPC cho vay vốn và gợi ý giới thiệu việc làm.

Bảng 4. Tỷ lệ người nhiễm HIV/AIDS điều trị ARV được các OPC cho vay vốn hay gợi ý giới thiệu việc làm

Tỷ lệ người nhiễm HIV/AIDS điều trị ARV được các OPC cho vay vốn hay gợi ý giới thiệu việc làm	Tần số	Tỷ lệ %
Có	265	22.01
Không	939	77.99
Tổng	1204	100.00

KẾT LUẬN

Tỷ lệ người nhiễm HIV/AIDS điều trị ARV được cung cấp thông tin về HIV/AIDS và điều trị ARV gần như tuyệt đối, chiếm 99,23%. Tỷ lệ các đối tượng tham gia trong nghiên cứu nhận được hỗ trợ về dinh dưỡng còn thấp, mới chỉ có 32.94%. Hơn nữa, các đối tượng chủ yếu thuộc hộ nghèo và hộ cận nghèo thì đây thực sự là nhu cầu cần thiết phải hỗ trợ cho người bệnh. Đa số các bệnh nhân được cung cấp thuốc nâng cao thể trạng (75.02%).

Số lượng người nhiễm HIV tăng sẽ kéo theo nhu cầu hỗ trợ chăm sóc xã hội rất lớn. Những hỗ trợ thiết thực này bao gồm: hỗ trợ kiến thức, hỗ trợ kinh tế... cũng như về tâm lý cho người nhiễm HIV/AIDS. Để có thể đưa ra các giải pháp tốt và hiệu quả cho người nhiễm HIV/AIDS thì bước đầu tiên cần đánh giá chính xác về nhu cầu hỗ trợ chăm sóc sức khỏe, các đặc điểm hoàn cảnh xã hội của họ, biết được thực trạng của họ, họ cần gì và thiếu gì. Hiện tại, trong khi xây dựng Chiến lược quốc gia phòng chống HIV/AIDS ở Việt Nam năm 2010 đến năm 2020 và tầm nhìn 2030, được Bộ Y tế đúc rút kinh nghiệm và chỉ đạo xây dựng, trong đó có mục tiêu hỗ trợ chăm sóc và điều trị HIV/AIDS toàn diện tăng cường hoạt động vận động người nhiễm HIV, người dễ bị lây nhiễm HIV tham gia đóng bảo hiểm y tế và bảo hiểm xã hội. [2]

SUMMARY

Background: In Vietnam, the project supports people with HIV / AIDS is still sporadic, not a system, therefore identifying the needs and status of health care is an effective solution to help to improve the health of HIV / AIDS is essential. Since then the topic "Research needs and determine the status of health care for people with HIV / AIDS on ARV treatment in Hanoi" was developed to solve this problem.

Objectives: Identify needs of health care for people with HIV/AIDS on ARV treatment in Hanoi. Describe the situation of health care for people with HIV / AIDS on ARV treatment in Hanoi.

Material and methods: Cross-sectional study of 3.406 cases of HIV patients be managed in 10 outpatients clinic ARV in Hanoi. Describe the combined cross-sectional method of quantitative and qualitative research.

Results: 3.353/3.379 who have HIV / AIDS antiretroviral treatment is to provide information about HIV / AIDS and ARV treatment, accounting for 99.23%. The main contents that people with HIV / AIDS on ARV treatment is provided as general knowledge about HIV

/ AIDS (up 93.05%), but the proportion of patients are provided with the knowledge to use ARVs such as side effects and how to manage or knowledge about treatment adherence remains limited only accounted for 46.64% and 43.96%. The proportion of people with HIV / AIDS antiretroviral treatment is provided knowledge about daily diet is relatively high 93.47%. Of the 1512 subjects answered questions about getting the nutritional support, the proportion of participants in the study received nutritional support is still low, only 32.94%. Of the 3,379 subjects interviewed respondents about the chance of infections, up to 783 people, making up 23.17% said that they had never been examined for infectious diseases. The study also showed that the number of free-living and unemployment accounted for 60.08% of the total 3398 respondents. However in 1204 subjects have the answer about the loan and the OPC suggested referral only a very small number of infected 265 (proportion 22:01%) is having the capital and lending OPC suggested referral. (Table 4)

Conclusion: The proportion of people with HIV / AIDS antiretroviral treatment is to provide information about HIV / AIDS and ARV treatment is almost absolute, accounting for 99.23%. The proportion of subjects participating in the study received nutritional

support is still low, only 32.94%. Meanwhile, the main object of the poor and near-poor households, this really needs to be support for the patient. The majority of patients were give medications can improve availability (75.02%).

To be able to make good and effective solution for people with HIV / AIDS is the first step to accurately assess the support needs health care based on the characteristics of their social context, that is reality of what they are, what they need and lack. Currently, during the construction of the National Strategy on HIV / AIDS in Vietnam in 2010 to 2020 and vision to 2030, the Ministry of Health draws on experience building and directing, including targeted support care and treatment of HIV / AIDS comprehensive.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Cục Phòng chống HIV/AIDS (2012), *Báo cáo công tác phòng chống HIV/AIDS năm 2012*.
2. Cục Phòng, chống HIV/AIDS (2009), *Chiến lược Quốc gia phòng chống HIV/AIDS năm 2010 đến 2020 và tầm nhìn 2030, Hà Nội*.
3. Trung tâm phòng, chống HIV/AIDS Hà Nội (2012), *Báo cáo kết quả hoạt động công tác phòng, chống HIV/AIDS Hà Nội năm 2012*.
4. UNAIDS (2012), World AIDS Day Report 2012.